

THE REFLECTION OF MYTHOLOGICAL ELEMENTS AND SYMBOLS IN TURKISH MYTHOLOGY IN THE WORKS OF MEHMET

Sümeyye ÖZTÜRK*1
Gonca Hülya YAYAN**

*Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim İş Eğitimi Bölümü, ABD

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Resim-İş, ABD

Abstract

Throughout history, art has been both a means of communication for human beings and has made the ordinary flow of human life more meaningful. While the works that people made due to their needs in the early days were enriched with symbols through various communication ways, they developed with the concepts of art and artwork. Artists have given life to many works of art by nourishing the human spirit with art. Many elements, symbols and various concepts in the works of the artists gave various messages to the audience and thus contributed to their communication with them. Many artists used myths for the messages they tried to convey in their works and conveyed these messages to their audiences. Myths that mirror the past of societies; It is derived from the Greek words "Mythos" meaning story and "Logos" meaning word. Myths are stories that include the life adventures of gods, heroes, fairies and giants believed by many different nations in the past. In this way, information about the origin of human life, gods, natural events and legendary subjects can be reached through myths and symbols. Because myths are products of common cultural heritage in every society. It is known that the relations between cultures can be revealed through myths. These mythological elements play a major role in shaping cultures. In the research, there are evaluations such as how the mythological elements and symbols in Turkish mythology gain meaning in Mehmet Uygun's works and what impressions the symbols can leave on the audience. The works of Mehmet Uygun have been tried to be interpreted by analyzing them with their mythological meanings. Necessary permission was obtained from Mehmet Uygun regarding the article, and this research was carried out using descriptive method and scanning model.

Keywords: Mythology, Art, Mehmet Uygun

TÜRK MİTOLOJİSİNDE YER ALAN MİTOLOJİK UNSUR VE SEMBOLLERİN MEHMET UYGUN ESERLERİ'NE YANSIMASI

Özet

Sanat, tarih boyunca insanoğlu için hem bir iletişim aracı olmuş hem de insan hayatının olağan akışını daha anlamlı hale getirmiştir. İnsanların ilk zamanlar ihtiyaçlarından kaynaklı olarak yaptığı çalışmalar çeşitli iletişim yollarıyla sembollerle zenginleşirken, sanat ve sanat eseri kavramlarıyla gelişmiştir. Sanatın, insan ruhunu beslemesiyle de sanatçılar pek çok sanat eserlerine hayat vermiştir. Sanatçıların eserlerindeki birçok unsur, sembol ve çeşitli kavramlar izleyicisine çeşitli mesajları verirken bu sayede onlarla da iletişim kurabilmelerine katkı sağlamıştır. Birçok sanatçı, eserlerinde vermeye çalıştığı mesajlar için mitlerden alırken bu mesajları izleyicilerine de aktarmıştır. Topluların geçmişlerine ayna tutan mitler; Yunancada hikâye anlamına gelen "Mythos" ile söz anlamına gelen "Logos" kelimelerinden türetilmiştir. Mit, geçmişte yaşayan birçok farklı ulusun inandıkları tanrı, kahraman, peri ve devlerin hayat maceralarını içine alan hikâyelerdir. Bu sayede mitler ve sembollerle insan hayatının kökeni, tanrılar, tabiat olayları ve efsanevi konular hakkında bilgilere ulaşılmaktadır. Çünkü mitler, her toplumda ortak kültürel mirasın ürünleridir. Kültürler arası oluşan ilişkilerde, mitler sayesinde ortaya konula bilinmektedir. Bu mitolojik öğelerde kültürlerin şekillendirilmesinde büyük rol oynamaktadır. Yapılan araştırmada, Türk mitolojisinde yer alan mitolojik unsur ve sembollerin Mehmet Uygun'un eserlerinde nasıl anlam kazandığı, sembollerin izleyiciler üzerinde hangi izlenimleri bırakabileceği gibi değerlendirmeler söz konusu olmaktadır. Mehmet Uygun'un eserleri, mitolojik anlamlarıyla analiz edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Makale ile ilgili Mehmet Uygun'dan gerekli izin alınmış olup, bu araştırma betimsel yöntem ve tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mitoloji, Sanat, Mehmet Uygun

1-Giriş

Mitoloji mitleri konu alan, onların doğuşlarını inceleyen, araştıran ve yorumlayan bilim dalıdır. Belirli kültürlerin, evrenin, yaratılış ve doğasını açıklamaya yönelik söylenceler, kahramanlar, tanrılar, periler ve devlerin oluşturduğu halk efsaneleridir. Her toplumun kendine özgü mitoloji maceraları vardır. Mitoloji, topluları yansıtır ve onların geçmişine ayna tutar. Mitolojiler her toplumda farklılık göstermekle birlikte, ortak yanları da bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Mehmet Uygun'un eserlerindeki mitolojik öğelere bağlı sembollerini belirlemek ve bu sembollerin anlamlarını irdelemektir. Sanatçının eserleri analiz edilip yorumlanmıştır. Bu makalenin bundan sonra yapılacak olan mitolojik semboller ve eser analizi çalışmalarına da örnek oluşturacağı düşünülmektedir. Mehmet Uygun eserlerinin tercih edilmesindeki en büyük etkenlerden biri de eserlerinde mitolojik öğelere fazlasıyla yer vermesindedir. "Mitoloji"

¹ Sorumlu Yazar E-mail: sumeyyeozturk1103@gmail.com / Doi: 10.22252/ijca.1064102

sözü, belirli bir kavme ait efsaneleri inceleyen, bir ilim dalı anlamına gelmektedir. Eski Yunanlılar masallar için, "mit" kelimesini kullanmışlardır. Mitoloji deyimi de bu sözden çıkmıştır. Mitlerden hareketle, her toplumun söz konusu kültürleri ile bugünkü hallerinin arasındaki ilişkileri tespit etmekte mümkündür. Mitler yaratıldıkları toplumun dünyaya ve olaylara bakış açılarını, bir anlamda da o toplumun karakterlerini yansıtmaktadır (Gültepe, 2015: 17). Sembol(simge) sözcüğünü de bir kavramı temsil eden somut bir şekil, bir nesne, bir işaret, bir söz ya da bir hareket tanımıyla da açıklanmaktadır. Bu sözcüğün kökü Yunancadır; bir şeyin başka bir şeyle karşılaştırılması eylemini belirleyen bir yüklemden dönüştürülerek türetilmiştir (Uçar,2016: 24). Semboller gerek içerdikleri anlam zenginliği, gerekse insanlık tarihinin algılamalarından aktarıla gelen unsurlara sahip olmaları yönüyle de insan hayatında kelimelerden daha işlevsel ve etkileyici roller üstlenmişlerdir (Çatalbaş,2011: 49). İlk çağlardan başlayarak günümüze kadar sürekli yenilenerek değişen, dönüşen ve hatta gelişen semboller; insanların duygularının ifadesi olarak çeşitlilik göstermektedir. Hayvanlar üzerindeki ilk semboller olan damgalardan bu yana günümüzde çok şey değişmiş olmasına rağmen bu değişimlerden semboller de paylarına düşeni almışlardır (Koca,2012:1). İnsanın içinde kaynayan duyguların satırlar, renkler ve ilişkilerle ortaya konmasına sanat etkinliği adı verilebilir. Sanat insandan kaynaklanan bir etkinlik olarak algılandığında insanın deneyimlerinin tepkileri dışarı vurulmasıdır. "Freud yaratıcılığın insanın içsel çatışmalarından kaynaklandığı görüşünde olmuş ve ona göre, yaratma dürtüsünü de bu çatışmaları da bir çözüm bulma çabası olarak değerlendirmiştir. Freud çocukluk yaşantı izlerinin, ortaya çıkan eserleri önemli ölçüde etkilediği görüşünü savunmuştur (Ören,2015: 213).

Mehmet Uygunun Hayatı ve Sanat Görüşü

1964 yılında Elazığ'da doğdu. Lisans eğitimini 1989 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (M.Ü.G.S.F.) Resim Bölümü'nde tamamlamıştır. 1991 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı'nda yüksek lisans yapmış, 1991 - 1993 yıllarında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve 1995'te M.Ü.G.S.F.'de araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1993 - 1994 yıllarında New York'ta çalışmalarını sergi de açmıştır. 1998'de M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sanatta yeterlilik aldıktan sonra Üniversitedeki görevinden 2004 yılında ayrılmıştır. Yaşamını ve çalışmalarını İstanbul Zekeriya köyedeki atölyesinde sürdürmektedir. Mehmet Uygunun sanatında yer verdiği düşsel figürler, masal dünyasının yaratıkları, devasa varlıklar resimlerinin ana unsurlardır. Gerçekliğin abartılmış büyü, yaşanan dünyanın fantastik boyutlardaki tasarımı, Uygun'u gerçeğe ilintili ancak gerçektışı olan bir dünyanın yorumuna götürmektedir. Mehmet Uygun, malzeme estetiğinin eserlere kazandıracağı doğal etkiyi hesap ederek çalışmasına yön vermiyor. Malzeme onun için sadece bir araç olup, aktarmak istediği kent kültürüne sıkışıp kalmış modern bireyin kalıplaşmış sorunları etrafında gelişmektedir. Bunu yaparken de 20. Yüzyılın işleyiş çarkı içerisinde neredeyse fabrikasyon bir ürün hâline dönüşmeye başlayan insanoğlunu kullanmak yerine, yine bu yüzyılın ürünü olan bilgisayar ekranından fırlamış prototip bir karakterleri kullanmayı yeğlemiştir. Bu sayede her zaman için kopya edilebilir, çoğaltılabilir ama her seferinde yine kendisi olabilecek eciş bücüş kahramanlar yaratan Uygun, bu tiplerle beraber izleyicisini 20. Yüzyılda eleştirel bir geziye çıkartmaktadır. Kimliksizleşme, bireyin bürokrasi ile olan çözümsüz ilişkisi, topluma ve kendisine yabancılaşması, mekanikleşen insan ilişkilerine vurgu yapmaktadır (Url 4.). Mehmet Uygun'da verdiği bir röportajında resimleri hakkında şu sözleri söylemektedir: "Kendime bir söz verdim. Mehmet sen tanınan bilinen bir ressam oldun. Bunun tehlikeli yanları da var. Satmak gayesi ile resim yaparsan bu çok kötü bir şey, bu büyük bir haksızlık kendime, Tanrının verdiği bu yeteneği sonuna dek kullanmak lazım. En mükemmel eseri, en büyük şaheserinizi yapmak zorundasınız" demiştir (Url 1.). Sanatçı, verdiği başka bir röportajında ise "Benim çocukluğum 7 yaşına kadar anneannem ve dedemle geçti. Onların anlattığı destanlar, masallar ve mitolojik hikâyeler çok etkiliydi. Masalların çok etkisi vardı. Eserlerimin çıkışı destanlar, masallar ve mitolojik hikâyelerdendir. Ben daha sonra o masalları dinleyerek kendi masallarımı yarattım. Kendi masallarımı anlatıyorum. Kendime göre bir prototipim var, ona her türlü kimliği giydirim. Onu her türlü şekle sokuyorum. Dolayısıyla kendi masallarımı kendi mitolojik hikâyelerimi anlatıyorum. Ben bütün renkleri eşit şekilde severim. Bir rengine takılıp kalmam. Evrende olan sonsuz renklerin peşindeyim. O rengin ışığın peşindeyim" demiştir (Url 5.). Sanatçının sanat görüşünden devam etmek gerekirse yine bir röportajında şu sözlerle eklemektedir. "Ben yüzde yüz orijinalim diyemem. Buna %98 diyebilirim. Çünkü bende bu doğa içerisinde yaşıyorum, tabiat içerisinde yaşıyorum ve insanlar içerisinde yaşıyorum. Etkileniyorum. Benim figürlerimde cinler, hayvanlar, masal kahramanları, melekler, şeytanlar, denizkızları, her türlü hayvanlar var ve bunların bir çıkış noktası var. Yani dinlediğim masallar, bu çıkış noktalarından birisi. Ben bir dönüştürücüyüm ama bunlar tamamen Mehmet Uyguna dönüşüyor, tamamen kendime dönüştürebilme yeteneğine sahip olduğumu söylüyorlar. Dolayısıyla bu güzel bir şey. Şöyle bir şey söylediler: "Mehmet Uygun fantastik gerçeküstücü yani fantastik sürrealist". Gerçeküstücülük yani sürrealizm dediğimizde gerçekler var. Bardak bardaktır, kalem kalemdir. Gerçeklik var onların resimlerinde yani hayatlarında dünyalarında. Bende yok bende hiçbir şeyin gerçeğe ilgisi yok. Benim yaptıklarım bu dünyayla ilgili değil tamamen benim zihnimin yarattığı ama dediğim gibi muhakkak tetikleyen şeyler var"(Url 1.). Sanatçı verdiği başka bir röportajda da, asal sayılarla bir sistem kurduğunu ve renk perspektifi kullandığını belirtmekle birlikte bunun kendisinin yaratılışında olduğunu söylemektedir. Eserlerinde anlattığı bu sistemi kullanan sanatçı eşi benzeri olmayan eserlere imza atmış, kâinatın bize sunduğu bilgileri anlatmıştır. Kâinatın kitabını okumayı vurgulayan sanatçı, asal sayılarla bir sistem kurmuş ve renk perspektifi ile de bunu izleyiciye aktarmıştır. Asal sayılar, kâinat ve kâinatın işleyişi ile ilgili düşüncelerini şu sözlerle açıklamıştır: "Kâinatın kendisi işte ona bağlı sistemler, güneş sistemimiz, dünyamız hep bir evreler ile işler yedişer günler, haftada yedi gün, yedi kat, atmosferde yedi katman, yerde yine yedi katman, böyle enteresan asıl sayılar vardır. Yedilik evreler vardır mesela ayın evreleri, kadınların hamilelik süresi 280 gündür yani 40 hafta, 40 tane 7' den oluşur. Böyle enteresandır kâinatın kendi içinde matematiksel bir sistem yani kâinatın kitabı.

Kâinatın kitabı dediğimiz şey kâinatın kendisi ve oradaki işleyişi. Hakikaten bilimde, sanatta, çok ileri bir medeniyet kurmamız için bizim kâinata yani yüce Allaha onun kurduğu sisteme onun kurduğu bu sisteme, kâinata iman etmemiz lazım bu sisteme. O da ne demek onun farkında olmak hayatımızı ona göre düzenlemek ve dolayısıyla bende kâinatın bu ritmine uymak için resimlerimi 7 seansta yaparım. Resimlerde kurgularda asal sayıları kullanırım. Kendi tablolarımda mümkün olduğunca bu sisteme uyum sağlamak yani imanımı güçlendirmek istiyorum. Bu benim söylediğim şey mükemmel bir uyumdur. Çünkü kâinattaki hiçbir şey uyumsuz değildir. O uyumu biz insanlar bozuyoruz. Dolayısıyla bu bilgiyi bilerseniz kâinat ile uyum içerisinde olursunuz” (Url 1.).

2- Mehmet Uygun’un Eserlerinde Kullandığı Mitolojik Unsurlar ve Özellikleri

2.1. Balık: Sayısız yumurtaları nedeniyle balık, bolluk ve bereketi temsil etmiştir (Arık,2000: 116). Türkler için bereketin sembolü, uğur ve bolluk olarak sayılmış, evliliklerde de mutluluk ve üremenin simgesi olarak görülmüştür (Çoruhlu,2011: 177).

2.2. Zürafa: Zürafaları zarif yapıları ve uzun boyunları ile tanınırlar; kararlı bir şekilde ancak sessiz sakince en uzun ağaçlardaki en uzak yapraklara erişebilirler. Sembolizm de bu hayvan, hayatta her zaman en iyiye ulaşmayı hedeflemeyi, kalabalıklar arasında sessizce ve kararlı şekilde yükselmeyi, fark edilmeyi ve uzak ufukları herkesten daha iyi görebilmeyi temsil etmiştir (Url 2.).

2.3. Tavşan: Erken dönem Türk mitolojisinde beyaz tavşan gök unsurlarına, siyah tavşan yer unsurlarına ait olmuştur. Şamanın yardımcı ruhlarından birisi de tavşandır. Göktürklerde uğurlu sayılmış ve bolluğun simgesi olmuştur. İslamiyet’ten sonra Türk inanışlarında bolluk, kurnazlık ve iyi şansın sembolü olarak görülmüştür. Budizm’de tavşan kendini feda etmenin sembolüdür. Tavşan Buda’yı açlıktan ölmekten kurtarmak için kendisini ateşe atar. Budist Uygur sanatları içinde tavşan tasvirlerine rastlanmaktadır (Çoruhlu,1999:182-184).Suni Türklerde tavşanla karşılaşmak kötü bir durumun habercisi olarak değerlendirilmiştir (Borotav, 2012: 73).

2.4. Çiçek: Ölümsüzlüğü sembolize eden Hayat ağacı motifinden zamanla çiçeğe geçilmiştir. Çiçek motifleri, İslam’ın kabulünden sonra, bazı çiçeklerin İslam’da peygamber ve ailesiyle bir bağ olduğu düşünüldüğünden eserlerde çok fazla kullanılmıştır. Tasavvuf inancında, insan Tanrının yarattığı bahçedir, bu bahçede açan çiçekler de insanın içindeki bilgeliktir (Olguner Ergene,2011: 88).

2.5. Leylek: Müslümanlar için cami minarelerine yuva yapan leylekler, kutsal kuşlardan olup beyazlar giyip hacca giden hacılara da benzetilmektedir (Yozgat,2019: 109). Türk toplumlarında leylek, baharın gelişini ve bebeklerin doğuşunu simgelemektedir. Güzün uzak diyarlara gidişlerinin ardından yüz yirmi gün sonra yuvalarına dönerler. O zaman bahar gelmiş demektir. Leyleği uçarken görenin nasibi uçarken yuvasında otururken görenin ise nasibinin kapanacağına inanılmıştır. Leylek sıcak topraklara giderler. Bu yüzden onlara “Hacı baba” da denilmiştir (Ergun,2011).

2.6. At: Türklerle ilgili birçok efsane, destan ve hikâyelerde at sahibinin yakın arkadaşı, zafer ortağı, en değerli varlığı sayılmıştır. Savaşta yararları sebebiyle kuvvet ve kudretin simgesi olmuş, at sürüleri zenginliğin belirtisi olarak görülmüştür. Gök Tanrı’nın sembolü de olan at, Altay Türklerinde Gök Tanrı’ya sunulan en değerli kurban olmuştur (Çatalbaş,2011: 51-52).

2.7. Cin: Göze görünmeyen, türlü biçimlere girebilen, iyilik de kötülük de yapabilen, ateşten yaratılmış varlıklardır. Sihirli Lambanın içinden çıkma motifi ile de Arap kültürüne aittirler. Karabasanlara kötü ruhların veya cinlerin neden olduğuna inanılmıştır. Bu ruhlar bazen ölümcül olabilmektedir. Bazen uykuda ölen insanların bu varlıkların öfkeleri dolayısıyla öldükleri düşünülmüştür (Karakurt, 2012: 321-441).

2.8. Horoz: Cin, peri, gibi varlıkların hanlarda dolaştıklarına, horoz sesi ya da sabah ezanı duyulur duyulmaz dağılıp kaybolduklarına inanılmıştır (Uslu,2017:293). Horoz ve tavuk Türk kozmolojisinde kötü ruhları kovan ve barış unsurunun hayvan biçimli simgesi olmuştur (Çoruhlu,2000: 149). Görünüşleri, davranışları onları azamet ve gurur sembolü yapmış, güneşin doğuşunu haber verdiği için güneşle akrabalığı bulunduğu inanılan horozun, tepeliği nedeni ile nüfuz sahibi bir tipinin olduğu, ayaklarındaki mahmuzlarının görünümüyle de askeri bir kişiliği, dövüşürken göstermiş olduğu cesaret nedeniyle de bir savaşçının karakterini yansıtmaktadır. Yiyeceklerini tavuklarla paylaştığı için iyilikseverliğin, günün doğuşunu haber vermedeki yanılmama yeteneği sayesinde ise, güvenliğin ve uyanıklığın sembolü olmuştur (Parsıl ve Yücel, 2021: 174-197).

2.9. Denizkızı: Perilerin romantik yönünü temsil ettiğine inanılan deniz kızları mitlerin içinde en masum olanları olup hastalık vb. çaresiz durumdaki kişilerin rüyalarına girdiğinde, iyileşecekleri inancı yaygın olmuştur. Deniz kızları çoğu zaman iyilikseverdirler ve insanların yaralarını tedavi ederler (Karakurt, 2012: 278).

2.10. Duvar: Duvar sınır, yasak ve otorite sebebiyle olumsuzdur. Nesnenin bir tarafı ya da ötekisi olabilir. Özneyi ayırıştırır, böler, yeniden kurar. Duvarın zihinlerde yasak, engel, otorite, ceza, dışlanma gibi olumsuz anlamları temsil etmesine karşılık açıklık, özgürlük, sanat ve direniş anlamlarıyla olumlanmaktadır. Sadece kısıtlayan, sınırlandıran ve baskı kuran bir şey olarak değil, aynı zamanda oluşturan, inşa eden ve düzenleyen bir şey olarak tanımlanır. Duvar, toplumsal olarak yapılaşmayı sağlayan düzenleyici rolü, koruyucu gücü, saklayıcı/gizleyici potansiyeli, ayırıcı ve birleştirici işlevi ile karşımıza çıkar (Alkaya,2015: 1-2-3).

3-Mehmet Uygun'un Eserlerinde Kullandığı Renklerin Genel Anlamları:

3.1. Mavi: Gökyüzünü, ölümsüzlüğü ve sonsuzluğu ifade etmenin yanı sıra, ölümün ve dolayısıyla mutlak gerçekliğin rengidir. Mavi, mekânlarda olumlu bir etki yaratır. Dinlendiricilerinin yanında, huzur, rahatlık, emniyet ve güven etkisi de vermektedir (Uçar,2016: 54). Doğu yönünün simgesi olan mavi, göğünde rengi olmasından dolayı çoğu kere gök unsuruna işaret eden çeşitli öğelerin simgesi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda bazen beyaz ve yeşille bir tutulmuştur. Sıfat olarak isimle kullanıldığında bu renk, o ismin Gök Tanrı ya da gökte olduğuna inanılan ruhlarla ilgili bir olduğunu göstermektedir. Çeşitli mitolojilerde akıl, idrak, sağduyu, iffet, lekesizlik, sadakat, Allah'a hürmet, barış gibi erdem ve erdemli davranışların simgesi olarak da kullanılmıştır (Çoruhlu, 2011: 231).

3.2. Kırmızı: Canlılığın, güzelliğin, soylu ve erişilmez gücün, gençliğin, sağlıklı olmanın, zenginliğin ve özgürlüğün simgesidir. Kırmızı aynı zamanda aşkın, tutkunun ve duygunun rengidir. İnsanlarda neşe, samimiyet ve hoşlanma duygusu uyandırmaktadır (Türkoğlu,2003: 284). Başlıca özelliği ateş ve kan'ın simgesi olması ve tüm anlam ve anlatımlarını duygu ve tutku ile de birleştirerek bu iki kavramdan almasıdır. Rengini kandan aldığından, yaşamın yenilenmesi olarak düşünülmektedir (Ersoy, 2000: 56).

3.3. Mor: Asaleti itibarı ve kendine güveni temsil ederken özerklik ve bütünlükle ilgili yükselen özelliklerini taşımaktadır. Ruhsal enerji ve sezgilerin rengidir. Yaratıcılık, hoşgörü ve düşünce gücü mor renk ile ilişkilidir (Ustaoglu,2007: 46). Tarih boyunca asilliği, lüksü ve kendine güveni simgelemiştir. Rahat bir hayata, zenginliğe ve ihtişama vurgu yaptığından özellikle imparator ve din adamlarının giysilerinde bu renk tercih edilmiştir (Ersoy,2000: 63).

3.4. Yeşil: Yeşil ilkbaharın rengidir. İnsan da bir yalnızlık ve güvensizlik duygusu yaratır. İlkbahar ise gelir gelmez, hemen toprağın üstüne yeşil mantosunu yayar, buzları eritir, akarsulara hareket verir, yaşamı başlatır. Diğer bir deyişle toprak anayı besler ve giydirir. İşte bu yönden yeşilde bir ananın sıcaklığı mevcuttur (Ersoy,2000: 60-61). Mavisini fazla bir yeşil soğuk bir etkiye sahipken içindeki sarı değeri fazla bir yeşil canlı, sıcak bir görünüm kazandırmaktadır (Uçar,2016: 56).

3.5. Siyah: Siyah tüm renkleri soğuran bir fiziksel yapıya sahiptir; gizli, gizemli dışı kapalı, bilinmeyen bir yapıyı imgelemiştir. Siyah aynı zamanda melankoli, umutsuzluk, yasa dışılık ve düş kırıklığının da rengidir (Uçar,2016: 50).Siyahın matem rengi olarak benimsenmesinde, ümitsiz bir bekleyişin, dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkanların ve ardından duyulan üzüntünün yansıması bulunmaktadır (Ersoy,2000: 64-65).

3.6. Sarı: Renklerin en sıcak olanıdır; görüne bilirlik niteliği, sarının bir dikkat rengi olarak kullanılmasına yardımcı olmuş, bu parlak ve sıcak renk görünme ve fark edilmenin gerekli olduğu tüm ortamlarda yaygın olarak kullanılmıştır. İkel toplumlarında sarı renk sonsuza kadar yaşamı temsil etmiştir (Uçar,2016: 52). Ersoy (2000), mitolojilerde sarının ilahi gücün simgesi olarak kabul edildiğinden ve altın rengini anımsatmasından ötürü de sonsuzluğun ve ölümsüzlüğün sembolü olmuştur. Hıristiyan ikonalarında da altın sarısı hare kullanımının bu sonsuzluk ve ilahilikten ileri gelebileceği belirtmiştir. İslam mitolojisinde ise soluk sarı renk, ihanet ve hayal kırıklığı ile özdeşleştirilmiştir. Ögel (2000)'e göre ise sarı renk, Türk inanışları ile duygularda iyi bir yer tutmayıp yalnızca tabiat ve bahardaki çiçek tasvirlerinde zevkle ve istenerek kullanılmıştır. Kötü ruhlar, hastalıklar, bomboş çöller, uzun kış günleri, yokluklar, hep sarı renkle sembolize edilmiştir. Bunun yanında kişi adlarında; tabiat, bahar ve çiçeklerin tasvirinde sarı renk, eski ve yeni Türk edebiyatında güzel ve iyi bir renk olarak, yerini almıştır. Sararma ve sarı olma ise, bütün Türk dünyasında, her yerde söylenmiştir (Yayan & Akdoğanoglu, 2021: 62).

3.7. Beyaz: Beyaz, tüm ışık spektrumunu bünyesinde toplamıştır. Bu renk sayesinde kişinin enerji sistemi temizlenir ve olumsuzluklardan arınır (Aritan,1998: 15) Toplumumuzda gelinliklerin beyaz olması temiz, saf ve masum anlamına gelmektedir. Olumluluk, saflık, barışçıl ve kabul edici ifadesinin bir yansıması olarak, beyaz, ışık, bilgi, aydınlık, nur gibi olumlu ve erdemli değerlerle de örtüştürülmüştür (Uçar,2016: 47-48).

3.8. Pembe: Şefkat, saflık ve aşk duygularının uyandırılması için en güvenli ve en kesin yol, pembe rengi kullanılmaktadır. Sinirlerin yatışmasında ve duygusal enerjilerinin dengelenmesinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Aritan,1998: 19). Stresten uzaklaştıran, neşe veren, romantik bir renktir. Uyum ve şirinliğin sembolüdür. Saflığı çağrıştırdığı için özellikle kız çocuklarının kıyafetlerinde ve oyuncaklarında tercih edilmiştir (Url 3.).

3.9. Turuncu: Turuncu, güç ve dayanıklılığın rengidir. Ayrıca sıcaklığı, ateşi ve telaşı simgeler. Sağlık, canlılık, yaratıcılık, güven, cesaret ve iletişim turuncunun özellikleridir. Mutluluk vericidir. Olumsuzluğu ezici olma ve üstün gelme isteği şeklinde ortaya çıkmaktadır (Ustaoglu, 2007: 45).

3.10. Lacivert: Düşüncenin rengidir ve kişilere kendini ciddi ve ağırbaşlı hissettirir (Url 3.). Gereğinden fazla yer vermenin yaratacağı olumsuz etkiler, yoğun bir depresyon hali veya toplumdan soyutlanmış duygusudur (Aritan,1998: 19).

3.11. Kahverengi: Güvenirliği, sağlamlığı, çalışkanlığı ve sadakati çağrıştırır. Bu renk olgunluk, sadelik, ruhsal dinginlik ve istikrarın habercisidir (Url 3.)Kahverengi tedavide kullanımı mümkün olan etkili bir renktir. Bu renk kişiyi özellikle zihinsel ve duygusal açılardan etkilerken taşıdığı enerjinin özelliklerine bağlı olarak, insanların sosyal yönüne denge getirmektedir (Aritan,1998: 21).

3.12. Turkuaz: Birçok kadim kültürde turkuazın koruyucu ve tılsımlı gücüne inanılmıştır. Rahatlatici özelliği kabul edilmiştir. Dinlendirici ve sakinleştirici etkisi mevcuttur. Değişimin, dönüşümün ve dikkatin simgesidir. Sezgileri güçlü, kendine güvenen, genç ve dinamik gösteren etkisi ile de tercih edilen bir renktir. Dünya ülkeleri arasında da turkuaz, “Türk Rengi” olarak bilinmektedir (Özkul,2020: 295-313).

4-Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırma, geçmişten günümüze Türk mitolojisinde yer alan mitolojik unsur ve sembollerin anlamlarının bilinmesi, bir eser üzerinde analiz ve yorumlama yapılması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, Mehmet Uygun’un eserlerindeki mitolojik öğelere bağlı sembollerini belirlemek ve bu sembollerin anlamlarını irdelemektir. Bu makale, bundan sonra yapılacak olan mitolojik semboller ve eser analizi çalışmalarına örnek oluşturacağı düşünülmektedir. Bu araştırma betimsel yöntem ve tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

5-Araştırmanın yöntemi

Türk mitolojisinde yer alan mitolojik unsur ve sembollerin, ressam Mehmet Uygun’un eserlerine yansımalarının analiz edilmesi ve yorumlanması amaçlanmıştır. Türk mitolojisinde yer alan mitolojik unsur ve sembollerin Mehmet Uygun’un eserlerinde ne anlama geldiği, sembollerin sanatseverde hangi izlenimleri bıraktığı incelenerek yorumlanmıştır. Bu araştırma betimsel yöntem ve tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel yöntemle desenlenmiş araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur. Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, görüşme, doküman ve söylev analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılır. Bunun yanında, insana ilişkin algı ve olayların, sosyal gerçeklikte ve doğal ortamında derinlemesine incelenmesinin esas olduğu nitel araştırma, farklı disiplinleri birleştiren bütüncül bir bakış açısına da sahiptir (Baltacı,2019: 368-388).

6-Verilerin toplanması ve analizi

Türk mitolojisinde yer alan mitolojik unsur ve sembollerini analiz etmek ve yorumlamak amacıyla, ressam Mehmet Uygun’un eserleri ve röportajları veri toplama araçlarına göre incelenmiş ve analiz edilmiştir. Seçilen eserler mitolojik unsur ve sembollerle yorumlanmıştır. Eserlerin seçilmesi ve toplanmasında literatür tarama kullanılmıştır.

7-Bulgular ve Yorumlar

7.1.Resim.1.

Resim.1. “Zürafa ailesi ve balıklar”, Tuval üzerine yağlı boya, Özel koleksiyon, 45x36 cm, 2021.

7.1.1. Eser Analizi: Eserde mavi, turkuaz, yeşil, pembe sarı, mor, beyaz, siyah ve turuncu renkler kullanılmıştır. Resme ilk bakıldığında mavi ve yeşil renklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Figürler büyük ve orantılı bir şekilde perspektif anlayışına uygun olarak yerleştirilmiştir. Eserde yedi adet figür bulunmaktadır. Merkezde (sağ tarafa doğru yönelmiş) iki adet zürafa figürü (biri diğerinden daha büyük), hemen önlerinde (sağa yönelmiş) balık figürü görülmektedir. Figürlerin oldukça büyük ve merkezde olması göze çarpmaktadır.Arka planı ayıran dikdörtgen şekillerin yatay bir çizgi oluşturduğunu görüyoruz, bu çizginin hemen arkasında sola doğru yönelmiş iki adet zürafa figürü görmekteyiz (biri diğerinden daha büyük), sol altta bir, sağ üstte bir tane olmak üzere iki adet balık figürünün de arka planda yer aldığı görülmektedir. Balık figürlerine dikkatli bir şekilde incelediğinde kanatlarının olduğu görülmektedir. Balıklar, zürafa figürlerinin etrafında kanatlarını özgürce çırpıyor gibidir. Alışılmış şemalar ve türe özgü özelliklerin zıt bir şekilde resmedilmiştir. Aynı zamanda alışılmışın dışında renkler kullanılması oldukça dikkat çekmektedir. Zeminde kullanılan açık tonların üzerine, yaprak figürlerinin orantılı bir şekilde yerleştirildiğini ve bu figürleri gösteren dairesel objelerin yine aynı düzlemde figürleri desteklediğini görmekteyiz. Arka planda yer alan objelerin esere hareketlilik kattığını ve eserin arka planını tamamladığını söyleyebiliriz. Eserin üst kısmına baktığımızda, yaprakların yoğunluğu ve zürafa figürleri ile buluşumu, figürlerin birbiriyle bağlantısını ortaya koyan detaylardır. Dikkat çeken başka bir detayda zürafa figürlerinin bakışlarında saklıdır. Sağ ve sol yönde bulunan figürlerin bakışları tam karşıya bakmaktadır. Eserdeki bu detay, izleyiciyi ve eserde bulunan figürleri göz göze getirmektedir. Resimde oldukça fazla renk kullanılmış, tezatlıklara yer verilmiş ve bu tezatlıklardan bir uyum elde edilmiştir.

7.1.2. Eser Yorumu:Eserin arka zemininde kullanılan turkuaz renk, eserin zeminine hâkimdir. Bu renk; sezgi, güç, güven, gençlik ve dinamizmi sembolize etmektedir. Yine zeminde kullanılan bu renk, figür ve dairesel objelerle zenginleştirilmiş ve dinamiklik katılmıştır. Eserde, renklerin çeşitliliği ve zıt renklerin kullanımı oldukça dikkat çekmektedir. Eserde yakın renk armonisi ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu renkleri dengelemek için siyah ve beyaz tonlara yer verilmiştir. Zürafaların sağ ve sol yönde büyüklü küçüklü yerleştirilmesi uyumlu dengeyi kurmaktadır. Yine bu figürlerin ayna etkisi oluşturması için bu perspektif açısıyla yerleştirildiği düşünülmektedir. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söyleyen sanatçı, yedilik sisteme uygun bir şekilde figürleri yerleştirmiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiş, zıtlıklar içindeki uyumu yakalamıştır. Tüm figürlerin gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır. Sembolizmde zürafalar; sessiz ve sakin bir şekilde, en uzun ağaçların en uzak yapraklarına bile erişebilmektedirler. Aynı zamanda her zaman en iyiye ulaşmak için hedefler koyan, kalabalıklar arasında sessizce ve kararlı bir şekilde yükselen, fark edilmeyi ve uzak ufukları herkesten daha iyi görebilmeyi isteyen varlıklar olarak temsil edilmektedir. Zürafalar, uzun boyuna sahip, en yüksek ağaçların en uzak yapraklarına bile uzanabilme yetenekleri ile bilinirler. Kompozisyona baktığımızda bu figürlerin merkezde ve dengeli bir şekilde resmedilmesinin, sessizce hedeflerine yükselmeye, azme ve kararlılığa vurgu yapıldığı düşünülmektedir. Zürafaların bakışlarının izleyici buluşması ise fark edilme ve dikkat çekme isteklerini onaylar niteliktedir. Arka planı ayıran dikdörtgen şekillerin yatay bir çizgi oluşturduğunu görüyoruz. Bu çizgi, figürleri ayırmakta ve ön plana çıkarmaktadır. Bir araya gelen dikdörtgenlerin duvar olduğu düşünülmektedir. Duvar, toplumsal olarak yapılaşmayı sağlayan düzenleyici rolü, koruyucu gücü, saklayıcı/gizleyici potansiyeli, ayırıcı ve birleştirici işlevi ile karşımıza çıkar. Duvarın önünde ve arkasında bulunan figürler, hem zıtlıklarla ayırıştırıcı hem de figürlerin uyumu ve düzeni ile birleştirici özelliktedir. Sanatçının mor rengi kullanmasının kendine güven ve bütünlüğe özelliklerini vurgulamak istediği düşünülmektedir. Balık figürlerinin sembolizmdeki anlamlarına baktığımızda; Türkler için bereketin sembolü olduğunu, uğur ve bolluk olarak sayıldığını görmekteyiz. Evliliklerde de mutluluk ve üremenin simgesi olarak görülmüştür. Balık figürleri kompozisyonda oldukça büyük ve dengeli resmedilmiş sağ ve sol yönde hareketleriyle esere dinamiklik katmıştır. Kanat eklenmesiyle dikkat çeken balıklar, uzak diyarlardan uçarak bolluk ve bereket getirmiştir. Figürlerin gülümser ve neşeli halleri esere oldukça sıcak yaklaşılmasına neden olmaktadır. Genel bir bakış açısıyla esere baktığımızda; kararlı hedefler, bu hedeflere ulaşabilmek için çaba, bolluk ve bereket, azim, kararlılık, kendine güven duygularını izleyiciye hissettirmektedir. Aynı zamanda tezatlıklar ve uyumluluklar yine bu kavramları desteklemektedir. Sanatçı tezatlıkları ve dengeyi başarılı bir şekilde resmetmiştir (Resim-1).

7.2. Resim.2.

Resim.2. “Mavi Mor Tavşan” Tuval üzerine yağlı boya, Özel koleksiyon, 35x45 cm, 2015

7.2.1. Eser Analizi: Resme ilk bakıldığında mavi rengin tonlarının hâkim olduğu görülmektedir. Eserde yeşil, kırmızı, sarı, mor, beyaz, siyah ve bordo renklerde kullanılmıştır. Resmin neredeyse tamamını kaplayan çok büyük ve ortalı mavi bir tavşan figürü bulunmaktadır. Tavşan figürünün boynunu çevirmiş olduğunu ve yine bakışlarının izleyicide olduğunu görüyoruz. Figürün kafa hizasında yer alan (sola doğru hareket eden) balık figürü görmekteyiz. Eserin hemen arkasında sağ üst köşede mavi bir balık figürü görülmektedir. Figürün hemen önünde yer alan mor, sarı, yeşil, pembe, kırmızı, beyaz ve mavi renklerde dikdörtgenler yer aldığını görülmektedir. Bu dikdörtgen şekiller orantılı bir şekilde yan yana getirilmiş ve duvar oluşturulmuştur. Duvarın hemen ortasında dairesel bir formun olduğunu görmekteyiz, pencere görevi gören bu dairenin arkasında balık figürü kullanılmaktadır. Kompozisyonun geneline yayılmış yedi adet çiçek figürleri görülmektedir. Sol üst kenarda bulunan çiçek figürünün ters duruşu dikkat çeken bir detay olarak göze çarpmaktadır. Arka zeminde kullanılan bordo rengin armonisini siyah tonlar tamamlamıştır. Zeminde koyu renklerin kullanılması, çiçekleri ön plana çıkarmış ve izleyicinin dikkatini tamamen tavşana vermesine neden olmuştur. Duvarın etrafını çerçeveleyen kontur çizgileri renklerin birbirinde ayrılmasını sağlamış, renk çeşitliliği içinde düzenli bir uyum sağlamıştır.

7.2.2. Eser Yorumu: Esere ilk bakıldığında mavi renklerin hâkim olduğu görülmektedir. Tavşan figürünün neredeyse kompozisyonun tamamını kapladığı görülmektedir. Figürün sembolik anlamına bakıldığında; farklı toplumlarda farklı şekillerde algılanmış, uğurlu sayılmış ve bolluğun simgesi olmuştur. Aynı zamanda doğurganlığı ile de ünlüdür. Çoğunlukla doğurgan olması sebebiyle uğurlu ve bolluk getiren olarak sembolize edilmiştir. Hem bazı kaynaklarda, hem de toplum içinde bilinen başka anlamları da vardır. Bunlar; hızlı üreme ve yeniden doğuştur. Tavşan figürü, çiçekler içinde adeta poz vermiş kendine büyük bir alan açmıştır. Figür, perspektif dengeyi yakalamış, renk bütünlüğünü sağlamıştır. Mavi renk; düşleri, hayalleri ve beklentileri yansıtmaktadır. Figürün mavi renkte

resmedilmesinin beklentileri vurguladığı düşünülmektedir. Mavi tonları dengelemek için beyaz detaylar kullanılmıştır. Kadınların hamilelik süresi 280 gün ve 40 haftadır. 40 tane 7' den oluşur. Tavşanlarda 40 günde yavrulamaktadırlar. Sanatçının eserde kullandığı tavşan figürünün mavi ve büyük renkte olması, büyük hayalleri ve beklentileri yansıttığı düşünülmektedir. Aynı zamanda sanatçı, doğum ve ölüm döngüsünü sembolize etmiştir. Kompozisyona baktığımızda, çiçeklerin mavi renkte ve yedi adet olması göze çarpan diğer detaylardandır. Yedi adet çiçek figürünün tavşanı çevrelemiş olduğunu ve balıklarında onlara eşlik ettiğini görüyoruz. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söyleyen sanatçı, yedilik sisteme uygun bir şekilde figürleri yerleştirmiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiş, zıtlıklar içindeki uyumu yakalamıştır. Tüm figürlerin gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır. Mavi renginin yoğunluklu olarak kullanıldığı kompozisyonda, duvarda kullanılan farklı ve canlı renkler oldukça dikkat çeken bir detaydır. Duvar birleştirici gücü beraberinde birçok rengi yansıtmıştır. Duvarda kullanılan renkler, renkli hayalleri ve beklentileri çağrıştırdığı düşünülmektedir. Duvarda kullanılan bu zengin renk seçimi evreni sembolize etmektedir. Evrenin içinde barındırdığı farklı hayaller, beklentiler ve yaşantılar olarak da yorumlanabilmektedir. Evrende farklı karakterde birçok insan ve onların hayalleri vardır. Her şeyin bir düzeni vardır. Evrenin bir düzeni vardır. Birçok farklılığı ve rengi içinde barındırır. Esere bakıldığında iki adet balık figüründen biri duvarın arkasında yer alırken, diğeri tavşanın hemen önünde yer almaktadır. Mavi renkteki çiçek figürleri yaşamdaki güzellikleri sembolize edilmektedir. Eserde çiçeklerin ve tavşanın mavi renkte olması alışılmışın dışında olsa da aslında sanatçının da vurgulamak istediği bu zıtlıklar içindeki anlamlı uyumdur. Balık figürlerine kanat eklenmiştir. Gerçekle alakası olmayan ve doğanın zihninde yarattığı yansımaların, resimlerinde yer ettiğini söyleyen sanatçı, farklı türlerin özelliklerini birleştirmiştir. Balıklar evrende özgürce süzülmede ve gittiği yerlere bolluk ve bereket götürmektedir. Tüm bunların yanında eserle ilgili genel bir yoruma varılırsa; ölüm ve yaşam evrelerini vurgulayan sanatçı, figürlerin birlikteliğiyle evrendeki güzellikleri anlatmıştır (Resim-2).

7.3. Resim.3.

Resim.3. "Bir varmış bir yokmuş, Mavi At", Özel Koleksiyon, Tuval üzerine yağlı boya, 30x40 cm, 2007-2008

7.3.1. Eser Analizi: Eserin geneline mor ve mavi renkler hâkimdir. Bunun yanında kırmızı, pembe, mavi, yeşil, turuncu, mor, lacivert, siyah ve beyaz renkler de kullanılmıştır. Resme ilk bakıldığında oldukça fazla figüre yer verildiğini görülmektedir. Eserin büyük bir alanını kaplayan at figürü, resme ilk bakıldığında göze çarpan ilk detaydır. Aynı zamanda ondan daha küçük ve mor renkte bir at figürü daha resmedilmiştir. Merkezde yer alan at figürünün diğer figürlerle bağlantılı olduğu görülmektedir. At figürlerinin oldukça mutlu görünmesi başka dikkat çeken bir noktadır. Sol tarafta kafasını uzatmış bir figür, ortada ata binmiş (hareketli olduğu tahmin edilen) bir figür, sağ alt köşede ve at figürünün hemen önünde bir figür, arka zeminde ve duvar içinde kafasının bir kısmı gözükken bir figür olmak üzere toplam dört figür yer almaktadır. Bu figürlerin cinsiyetlerinin erkek olduğu düşünülmektedir. Figürler başlarını dervişlerin taktığı sarıya benzer bir başlık takmıştır. Ulemâ, şeyh ve dervişlerin genelde beyaz sarık taktığı bilinmektedir. Ayrıca figürlerin kıyafetleri de dervişlere ait kıyafetlere benzediği düşünülmektedir. Eserin arka planında siyah zemin üzerine mavi yansımalar görülmekte, esere derinlik katmaktadır. Sol üst köşede bir, duvarın hemen arkasında bir, at figürünün hemen arkasında bir tane olmak üzere toplam üç balık figürü yer almaktadır (sola doğru yönelmişler). Sağ köşede dikdörtgen şekiller bir araya gelerek duvarı oluşturmuşlardır. Duvar yeşil, beyaz, pembe, sarı, mor, kırmızı ve mavi renklerle renklendirilmiştir. Kompozisyonda birçok figürle oluşturulan çeşitlilik, bu parçalar arasında uyum ve denge oluşturularak meydana getirilmiştir.

7.3.2. Eser Yorumu:

Eserde koyu zemin üzerine mavi yansımalar kullanılmıştır. Zemin figürleri ön plana çıkarmış ve derinlik katmıştır. Aynı zamanda sonsuz bir boşluğu anımsatmaktadır. Evren içindeki sisteme vurgu yapan sanatçının zeminde bu yansımalara ve renklere yer verdiği düşünülmektedir. Sanatçı evren içinde yaşayan birçok farklı canlılara vurgu yaparken, mavi renkle de insanın huzur ve güven içinde olmasına vurgu yapmaktadır. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söylemiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiş, zıtlıklar içindeki uyumu yakalamıştır. Tüm figürlerin gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır. At figürünün yönü merkeze yerleştirilmiştir ve izleyiciye gülümsemektedir. Bu figür insanlarla olan birlikteliğe, kuvvete ve kudrete gönderme yapmıştır. Mor at asilliği, lüksü ve kendine güveni sembolize ederken, mavi at ise emniyet ve güven etkisini

sembolize etmektedir. Atın sembolik anlamına bakıldığında; Türklerde sahibinin yakın arkadaşı, zafer ortağı, en değerli varlığı sayılmış, kuvvet ve kudretin simgesi olmuştur. Özellikle de at sürüleri zenginliğin belirtisi olarak görülmüştür. Sembolik anlamlarına göre figürlerin birbiriyle bağlantısı daha iyi yorumlanabilmektedir. Mor at figürünün hemen üzerinde bir figür yer almaktadır. Bu figürün başında bulunan beyaz sarıkla dervişe benzetilmiş, ihtişamlı görünüşüyle de esere zenginlik katmıştır. Diğer figürlerde perspektif anlayışına uygun bir şekilde yerleştirilmiştir. Duvarın hemen arkasında bulunan figürün sadece kafası görünmektedir. Bu figür duvarın ayırıcı gücüyle arkada kaldığı düşünülmektedir. Adeta pencereden bakan izleyici gibidir. Duvar, ayırıcı ve birleştirici özelliği ile bilinmektedir. Bu figürün diğer figürün diğer figürlerin gölgesinde kaldığı söylenebilir. Duvar, oldukça farklı rengi içinde barındırdığından birçok farklılığı simgelemiştir. Eserde ayırıcı özelliği ön plana çıkmıştır. Duvarın dengeyi kurma amacıyla arka mekâna yerleştirildiği düşünülmektedir. Balık figürlerine kanat eklenmiştir. Gerçekle alakası olmayan ve doğanın zihninde yarattığı yansımaların, resimlerinde yer ettiğini söyleyen sanatçı, farklı türlerin özelliklerini birleştirmiştir. Balıklar evrende özgürce süzülme ve gittiği yerlere bolluk ve bereket götürmektedir (Resim- 3).

7.4.Resim.4.

Resim.4. "Orman Leyleği", Tuval üzerine yağlı boya, Özel Koleksiyon, 40x50 cm, 2020.

7.4.1. Eser Analizi: Resme ilk bakıldığında mor renk ve tonlarının hâkim olduğu görülmekle beraber, eserde mor, turuncu, mavi, lacivert, yeşil, pembe ve sarı renkler kullanılmıştır. Eserin arka zemininde lacivert üzerinde açık mavi yansımalar kullanıldığı görülmektedir. Bu şekilde arka zeminde boşluk hissi uyandırılmıştır. Dikdörtgen şekillerin bir araya gelmesiyle alçak ve yatay şekilde bir duvar kullanılmıştır. Duvarın devamında kompozisyonun sağına yaslı bir kolon bulunmaktadır. Duvar mor renktir ve alçak olmasıyla da balkon görüntüsü vermektedir. Lacivert ve mavi renklerde karelerin bir araya gelerek oluşturduğu zeminde, leylek figürü (eserin büyük bir kısmını kaplamaktadır) kompozisyonun ortasında salınarak yürümektedir. Sol köşede mor renkte bir çiçek, sağ köşede mor ve turuncu renkte bir çiçek, duvarın hemen arkasında yer alan mor ve sarı renklerde iki çiçek ve eserin en üst kısmında sarı ve pembe renklerde iki çiçek olmak üzere altı adet çiçek figürü yer almaktadır. Eserin arka zemininde eserin geneline yayılmış mor ve pembe renklerde yapraklarda göze çarpan başka detaylardır. Eserde en dikkat çeken şeylerden biri de çiçeklerin tam ortasında bulunan gözlerdir. Bu gözler izleyiciye bakmaktadırlar. Leylek figürünün hemen üzerinde ve onunla aynı yöne doğru hareket eden (sağ yönde) mavi renkte bir balık figürü ve leyleğin hemen önünde (sağ yönde) hareket eden yeşil renkte bir balık figürü olmak üzere iki adet balık figürü yer almaktadır.

7.4.2. Eser Yorumu: Eserin arka zemininde kullanılan lacivert üzerinde açık mavi tonlu yansımalar, sonsuz boşluk hissi uyandırmaktadır. Sonsuzluğu anımsatan bu boşluk; yaradılışı, evreni ve yaşamı bize sunmaktadır. Evreni ve kâinatı eserlerinde kullandığını söyleyen sanatçı, bir nevi kâinatın yapısını, derinliğini ve sonsuzluğunu esere yansıtmıştır. Arka planda kullanılan koyu tonların tam aksine figürler oldukça canlı ve sıcaktır. Kompozisyonu ayıran duvar ve kolon iki ayrı dünyayı tüm samimiyeti ile birleştirmektedir. Duvar alçaktır ve arka zemindeki evren açıkça görülmektedir. Balkon hissi uyandıran bu duvar evrenin olağan akışını seyretmemiz için bize ayrılan bir mekân gibidir. Kullanılan bu kolonun sembolik anlamı ve mor renkte oluşuna baktığımızda; kolonlar özgürlük, sanat ve direniş anlamlarına geldiğini görmekteyiz. Sanatçının pozitif bir yaklaşımla çalışmada kullandığı mor renk; asilliğe, lükse ve kendine olan güvene vurgu yaptığı gibi aynı zamanda zenginliğe ve ihtişama sahip olabileceğini de düşündürmektedir. Turuncu; sıcaklığı, ateşi ve telaşı simgeler. Özelliklerine baktığımızda ise canlılık, yaratıcılık, güven, cesaret ve iletişimin rengi olduğunu görürüz. Mutluluk veren bir renk olarak bilinen turuncu, olumsuzluğu ezici gücü ile de tanımlanabilir. Leylek figürünün sembolik anlamına baktığımızda Türk toplumlarında leyleğin baharın gelişini ve bebeklerin doğuşunu simgelediğini görürüz. Güzün uzak diyarlara gidişlerinin ardından yüz yirmi gün sonra yuvalarına dönerler ve işte o zaman bahar gelmiş demektir. Leylekler sıcak topraklara giderler. Turuncunun verdiği canlılık, sıcaklık ve mutluluk leyleğin baharı getirmesiyle ilgilidir. Baharı müjdeleyen figür kendine güveni ve ihtişamlı yürüyüşüyle esere dinamizm katmıştır. Eserde dikkat edilen detaylardan biri de leyleğin çok uzak diyarlardan gelip, balkonumuza konmasıdır. Balkonda çizgilerle oluşturulan ritim, dikey ve yatay çizgilerle de desteklenerek resimdeki hareketlilik dengelenmeye çalışılmıştır. Eserin geneline yayılan çiçekleri ve yaprakları görüyoruz. Çiçek figürlerinin ortasında bulunan göz figürü izleyiciye bakmakta ve baharın gelişine tanıklık etmektedir. Eserde göz bulunan çiçeklerle birlikte yedi adet figür kullanılmıştır. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söyleyen sanatçı, yedilik sisteme uygun bir şekilde figürleri yerleştirmiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiş, zıtlıklar içindeki uyumu yakalamıştır. Tüm figürlerin gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır.

Kompozisyonda leyleğin önünde ve yanında bulunan balık figürleri baharın gelişiyle umutların, bereketin ve bolluğun müjdecisi olmuştur. Balık figürlerine kanat eklenmiştir. Gerçekle alakası olmayan ve doğanın zihninde yarattığı yansımaların resimlerinde yer ettiğini söyleyen sanatçı, farklı türlerin özelliklerini birleştirmiştir. Balıklar evrende özgürce süzülmede ve gittiği yerlere bolluk ve bereket götürmektedir. Eserin geneline baktığımızda huzur, hareketlilik ve neşe hissedilmekte, renklerle de desteklenmektedir. Baharın gelmekte olduğunu müjdeleyen sanatçı, leylek figürü, çiçekler ve balıklarla da bolluk ve bereketin artacağına da habercisi olmuştur (Resim-4).

7.5.Resim.5

Resim.5. Tuval üzerine yağlı boya, Özel Koleksiyon,40x50 cm, 2008.

7.5.1. Eser Analizi: Resme ilk baktığımızda mor ve mavi tonların hâkim olduğu görülmektedir. Eserde kullanılan diğer renkler ise turuncu, yeşil, siyah, beyaz, sarı, eflatun ve kırmızı olduğunu görüyoruz. Zeminin oldukça koyu olmasına karşın oldukça canlı renkler göze çarpmaktadır. Arka zeminde siyah-lacivert gibi koyu renklerin üzerine pembe ve morlu ışıklar yer almaktadır. Bu durum kompozisyonda boşluk hissini vermektedir. Boşluklar evreni simgelemektedir. Resme bakıldığında uçsuz bucaksız bir evrende figürler görülmektedir. Eserin merkezinde mavi bir horoz figürü görülmektedir. Bu figürün hemen üstünde mor ve turuncu renklerde denizkızı figürü bulunmaktadır. Bu iki figürün birbiriyle iletişim halinde olduğu görülmektedir. Denizkızı figürünün kanatları olduğu görülmektedir. Alışılmış denizkızı şablonundan farklı olarak resmedilen bu figürün, saçlarının olmaması da dikkat çeken başka bir detaydır. Horoz figürün etrafını çevrelemiş birçok figür görülmektedir. Bu figürlerin tamamı farklı renklerde ve birçoğu da horoz figürünün arkasına gizlenmiş vaziyettedir. Bazı figürlerin izleyiciye, bazılarının yukarıya baktığı görülmektedir. Tüm figürlerin farklı bakış açısıyla etrafı gözlemlediği görülmektedir. Figürler mavi, sarı, yeşil, turuncu, mor ve kırmızı renklerde resmedilmiştir. Tüm figürlerin kafasının bir kısmı ya da sadece gözleri gözükmekte sadece en üst kısımda yer alan bir figürün belden yukarısı gözükmektedir. En tepede ve özgüvenle izleyiciye bakan bu figür oldukça dikkat çekmektedir. Bu figürlerin tamamının kel olması ve canlı renklerde olması onların gerçekdışı varlıklar olduğunu desteklemektedir.

7.5.2. Eser Yorumu: Eserde dikkat çeken en önemli detaylardan biri arka zeminidir. Koyu renklerin hâkim olduğu ve mor-mavi yansımalarla süslenmiştir. Zemin figürleri ön plana çıkarmış ve derinlik katmıştır. Bu derinlik adeta uçsuz bucaksız bir evreni simgelemektedir. Evren içindeki sisteme vurgu yapan sanatçı, yine bu amaçla zemindeki yansımalar ve renklere yer verdiği düşünülmektedir. Sanatçı evren içinde yaşayan birçok farklı canlılara vurgu yaparken, mavi renkle de insanın huzur ve güven içinde olmasına vurgu yapmaktadır. Eserde bulunan tüm figürler sanki bu boşlukta süzülmederler. Eserde bulunan birçok figür gerçekdışıdır. Eserde bulunan horoz figürünün hemen altında yedi adet figür kullanılmıştır. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söyleyen sanatçı, yedilik sisteme uygun bir şekilde figürleri yerleştirmiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiş, zıtlıklar içindeki uyumu yakalamıştır. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır. Horoz figürünün sembolik anlamına baktığımızda; Türk kozmolojisinde kötü ruhları kovan ve barış unsurunun hayvan biçiminde bir simgesi olmuştur. Horoz figürü mavi renkte resmedilmiştir. Mavi renk, emniyet ve güven etkisi vermektedir. Denizkızı mor ve turuncu renklerde resmedilmiştir. Turuncu renk cesaret ve iletişimin rengidir. Mor ise; asaleti, kendine güveni ve ihtişamı sembolize etmektedir. Sembolik anlamda denizkızları çoğu zaman iyilikseverdirler ve insanların yaralarını tedavi ederler. Denizkızının kanatları olduğunu görüyoruz. Efsanelerde anlatılan denizkızları denizde yaşarlar ve kolları vardır. Ancak burada alışılmışın dışında resmedildiği görünmektedir. Denizkızının çok uzak diyarlardan iyilik için uçup geldiği tahmin edilmektedir. Horoz figürü ile de yakın iletişimi bu tahmini doğrular niteliktedir. Eserde bulunan farklı renkteki figürlerin cin olduğu tahmin edilmektedir. Sembolik anlamda baktığımızda; cin, peri, gibi varlıkların hanlarda dolaştıkları, horoz sesi ya da sabah ezanı duyulur duyulmaz dağılıp kaybolduklarına inanılmaktadır. Eserde figürlerin farklı renklerde olması, farklı düşüncedeki varlıkların bir arada barınabilir olmasının yanı sıra kötü ruhları kovan horozun, bu varlıklarla birlikte oluşudur. Aynı zamanda mutlu ve huzurludurlar. Denizkızı iyiliği ve barışı getirmiş zıt varlıkların bile dostane yaşantısını gözler önüne sermiştir. Zıtlıkları bir arada resmeden sanatçı, evrende yaşayan ve birbirine tamamen zıt figürleri birbirine yaklaştırmıştır. İyinin yanında kötü, beyazın yanında mutlaka siyahın olması gerektiğini söylemiştir. Eserlerinde bu zıtlığı ustaca verdiğini görmekteyiz (Resim-5).

7.6.Resim.6.

Resim.6. "Atlıkarınca", Tuval üzerine yağlı boya, Özel koleksiyon,150x200 cm,2011-2013.

7.6.1. Eser Analizi: Resmin geneline bakıldığında pembe tonların ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Eserde kırmızı, yeşil, mor, sarı, pembe bordo, mavi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Eserde yeşil at figürünün merkezde ve oldukça büyük resmedildiği görülmektedir. At figürünün hemen önünde iki ve arkasında iki olmak üzere dört tane cin figürü, yanında ise bir cin ve bir horoz figürü yer almaktadır. Eserin sağ köşesinde mavi, turuncu ve sarı renklerde dört adet, sol köşesinde sarı, mor ve yeşil renklerde yedi adet ve eserin üst kısmında mavi, kırmızı, yeşil ve turuncu renklerde yedi adet balık figürü yer almaktadır. Balık figürlerine kanat eklenmiştir. Balık figürlerinin bazılarının sol, bazılarının ise sağ yönde hareket ettiği görülmektedir. At figürünün hemen yanında bulunan mavi bir balık figürü ve hemen üzerinde bir figür görülmektedir. Figürün üzerinde ters oturan bu figürün şeytan olduğu düşünülmektedir. Eser genel bakıldığında atlıkarınca olduğu ve diğer figürlerinde ona eşlik ettiği görülmektedir. Horoz figürünün öter şekilde resmedilmesi bir sesleniş izlenimi vermektedir. Sanatçı genel anlamda cin figürlerini saçsız resmederken, atın hemen önündeki figüre saç eklenmiştir. Eser genel anlamda bakıldığında tüm figürlerin oldukça mutlu ve neşeli olduğu hissedilmektedir. Arka zeminde pembe ve kırmızı tonlar kullanılmış, sağ köşedeki duvar oldukça dikkat çekmiştir. Eserin zemininde mavi, kırmızı, pembe ve siyah renklerde kare şekiller kullanılmış, mavi renkte bir şeritle de arka zeminden ayrılmıştır. Tablonun bütünü sarı ışık; renkleri, biçimleri ve yüzlerdeki ifadeleri ortaya çıkarmıştır. Genel olarak eserde canlı renklerin hâkim olduğu görülmektedir. Pembe renklerin yoğunlukta kullanılması eserin temasıyla da doğrudan uyumlu ve bütünseldir.

7.6.2. Eser Yorumu: Eser genel anlamda bakıldığında oldukça fazla figüre yer verildiği görülmektedir. Kompozisyonda en dikkat çeken detaylardan biri yeşil at figürüdür. Bu figür diğerlerine göre da büyüktür ve merkezde yer almaktadır. Ressamın esere "Atlıkarınca" ismini vermesinden de anlaşıldığı üzere, eserde konu atlıkarınca etrafında dolanmaktadır. Atlıkarınca lunaparklarda olmaktadır ve en çokta çocukların ilgisini çekmektedir. Atlıkarınca kelimesi denilince akla lunapark, çocuk ve oyun gelmektedir. Sanatçı bu çağrışımdan hareketle gerçek dışı figürleri uyumlu bir şekilde yerleştirmiştir. Eserde bulunan figürler gerçek dışıdır. Eserlerinde asal sayılar, kâinatın işleyişi ve yedilik sistemlere yer verdiğini söyleyen sanatçı, yedilik sisteme uygun bir şekilde figürleri yerleştirmiştir. Tüm figürlerin birbiriyle bağlantısı vardır. Her biri renk perspektifi ile resmedilmiştir. Sanatçı, zıtlıklar içindeki uyumu ustalıklı yakalamıştır. Sanatçı, eserlerinde bulunan figürlerin doğanın zihnindeki bir yansıması olduğunu vurgulamıştır. Eserin genelinde pembe renklerin yoğunlukta kullanıldığını görüyoruz. Pembenin sembolik anlamına baktığımızda; şefkat, saflık ve aşk duygularının uyandırılması için en güvenli ve en kesin yolun pembe renk olduğu bilinmektedir. Sinirlerin yatışmasında ve duygusal enerjilerinin dengelenmesinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Stresten uzaklaştıran, neşe veren, romantik bir renktir. Uyum ve şirinliğin sembolüdür. Saflığı çağrıştırdığı için özellikle kız çocuklarının kıyafetlerinde ve oyuncaklarında tercih edilmiştir. Çocukları çağrıştıran bu resimde pembe rengin ağırlıklı kullanılması kaçınılmazdır. Arka planda koyu renklerle beraber kullanılan pembe, figürlerde de kırmızı birleşim ile karşımıza çıkar. Yeşil rengin sıcaklığı ile de atlıkarınca eseri sarıp sarmalar. At figürleri geçmişte oldukça değerli sayılan ve sadık dost anlamlarına gelir. Atlıkarınca eserde masumluluğu, saflığı ve dostluğu çağrıştırdığı düşünülmektedir. Figürün hemen arkasında, önünde ve üstünde oldukça yoğun ve farklı renklerde balıklar resmedilmiştir. Balık sembolüne baktığımızda; sayısız yumurtaları nedeniyle balık, bolluk ve bereketi temsil etmiştir. Türkler için bereketin sembolü, uğur ve bolluk olarak sayılmış, evliliklerde de mutluluk ve üremenin simgesi olarak görülmüştür. Eserin geneline dinamizm katmıştır. Mutluluğu, neşeyi, bolluğu, bereketi ve uğuru simgelemiştir. Balık figürlerinin çift yönlü hareketliliği figürler arasındaki döngüyü vurgulamaktadır. Balık figürlerine kanat eklenmiştir. Gerçekle alakası olmayan ve doğanın zihninde yarattığı yansımaların resimlerinde yer ettiğini söyleyen sanatçı, farklı türlerin özelliklerini birleştirmiştir. Balıklar evrende özgürce süzülmede ve gittiği yerlere bolluk ve bereket götürmektedir. Figürün hemen yanında horoz figürünü öter vaziyette görüyoruz, horoz bir sesleniş edasıyla pembe ve kırmızı tonlarda resmedilmiştir. Horozlar Türk kozmolojisinde kötü ruhları kovan ve barış unsurunun hayvan biçimli simgesi olmuştur. Horoz figürünü cinler ile bir arada resmedildiğini görüyoruz. Zıtlıkları bir araya getiren sanatçı, bu figürleri birlikte resmetmiş ve tezatlıkların oluşturduğu uyumu göstermiştir. Eserde kullanılan figürler ve sıcak renklerde resmedilmesi, eseri canlandırmış ve samimi bir ortam oluşturulmuştur. Figürlerin dağınık ve yoğunlukları arasında anlamlı bir uyum ve yerleşim vardır. Ressam genel anlamda figürleri saçsız resmetmesine karşın, atlıkarınca eserin hemen önünde bulunan kırmızı saçlı figürün oldukça farklı renklerde resmedildiğini görüyoruz. Farklı görünüşüne karşın diğer figürlerle iletişim ve uyum halinde olan bu figür, yine zıtlıklar arasındaki uyumu gözler önünde sermektedir. Eserin genelinde tüm figürlerin neşeli ve mutlu olduğunu görüyoruz. Ressam, evrende bulunan tüm zıtlıkları, renkleri, farklılıkları eserde bulunan figürlerin uyumuyla izleyiciye başarılı bir şekilde sunmuştur (Resim 6).

Sonuç: Bu çalışmada Türk çağdaş sanatçımız Mehmet Uygun eserlerinde geçen mitolojik figür ve sembolleri renk, uyum, biçim ve tezatlıklar bağlamında incelenmiştir. Sanatçı eserlerinde iynin yanında mutlaka kötü, güzelin yanında çirkin, beyazın yanında siyah, yeşilin yanında kırmızı olması gerektiğini vurgulamıştır. Sanatçı kendini bir uyarıcı olarak tanımlamakta ahenk, ritim, uyum, estetik, güzellik, hayal gücü, kâinatın asal sayılar ve matematiksel ritmi izleyiciye aktarmak istemektedir. Eserlerde bulunan hiçbir şey gerçekte ilgisi olmayan figürlerdir. Zihnini tetikleyen evren ve doğayla kendisine göre bir sistem kuran sanatçı, bu sitemde renk perspektifini, asal sayıları sezgisel biçimde kullanmıştır. Kâinatın kendi içinde işleyişi olduğunu ve bu ritme uymak için resimlerini kurgulamıştır. Hayal gücünü aktif bir şekilde kullanan sanatçı eserlerinde bu gücü ustalikle yansıtmıştır. Renk perspektifindeki tezatlıkları oldukça başarılı bir biçimde kullanan sanatçının, renkler arasındaki uyumu kullanım şeklide oldukça dikkat çekmektedir. Oldukça fazla renk seçeneğini resimlerde kullanan sanatçı renklerle adeta dans etmektedir. Sanatçının eserinde kullandığı bu figürler hayatın içindeki farklılıkları, renkleri, zıtlıkları etkili bir şekilde izleyiciye sunmuştur. Uygun, eserlerinde mükemmeli aramış, biçim, tekniğiyle eşi benzeri olmayan eserler ortaya çıkarmak istemiştir. Eserlerinin orijinal ve biricik olduğunu daima söyleyen sanatçı, tekniğinin de yeryüzünde eşi benzeri olmadığını vurgulamaktadır. Kullandığı teknik hızlı resim bitirme anlayışına terstir. Eserlerini yedi seansta, kâinatın matematiğiyle ve ustalikle bitirmektedir. Eserlerinde her sene bir yapıt yapmayı planladığını belirten sanatçı, yine tekniğinin buna mümkün olmadığını da eklemiştir. Sanatçı, eserlerin mükemmel olmasının önemini vurgularken, eserlerin ruhları olduğunu, eser sahiplerinin bu dünyadan göçüp gitse de onların daima yaşadığını ve onları da yaşattığını düşünmektedir. Çünkü sanat eserlerinde ressamdan izler, ışıklar, hatta bir nevi ruh vardır. Bu da eseri ölümsüzleştirir. Eserleri, sanatçıyı daima hatırlatmakta ve kalıcı izler bırakmaktadır. Eserlerinde çeşitli mesajlar, semboller ve uyarıcılarla "Güzel ol, estetik ol, ilim peşinde ol, kâinatı tanı ve sev, kâinatın kitabını oku" gibi mesajlara da yer vermiştir.

Kaynakça

- Alkaya, T.(2015).Sınır ve Eşik Olarak Duvar, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aritan, A. (1998),*Renklerin Dünyası*, Arıtan Yayınevi, İstanbul
- Çoruhlu, Yaşar.(1999),*Türk Mitolojisinin ABC'si*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Boratav, Pertev N.(2012),*Türk Mitolojisi*, BilgeSu Yayınevi, Ankara.
- Çatalbaş, R.(2011). Türklerde Hayvan Sembolizmi ve Din İlişkisi, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*,(12).
- Çoruhlu, Yaşar.(2011).*Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul.
- Çoruhlu, Y. (2000). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabalıcı Yayınevi.
- Ergun, P. (2011).*Bebekleri Dünya'ya Leyleklerin Getirdiğine Dair İnançın Türk Mitolojisindeki Kökleri Üzerine*. Milli Folklor, S.89, ss.133-146
- Ersoy, N.(2000),*Semboller ve Yorumları*,1.Baskı, Dönence Yayınları, İstanbul.
- Gültepe, N.(2015),*Türk Mitolojisi*, Resse Kitapevi, İstanbul.
- Karakurt, D.(2012).*Türk Mitoloji Ansiklopedisi*, Türk Söylence Sözlüğü.
- Koca, S.K.(2012).*Türk Kültüründe Sembollerin Dili*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Olguner Ergene, P.(2011).18.YY ve 19.YY.*Türk İşleme Motiflerinde Sembol Dili ve Sembolizm İçerikli Yeni Yorumla*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Ögel, B.(2010),*Türk Mitolojisi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ören, Ş.(2015).Sanatın Doğuşunda İletişimle Aralarındaki Varoluşsal Birliktelik ve Sanat Eyleminde Psikolojik İletişimin Önemi, *Atatürk İletişim Dergisi*,(8).
- Özkul,K,(2020).*Anadolu Selçuklu Dönemi Mimari Yapılarında Turkuaz*,Uluslar arası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi,6(13),291-318.
- Parsıl, Ü & Yücel, H.S (2021).Günümüz Türk Sanatçılarından Mehmet Sağ'ın Resimlerinde Kozmogonik Kurgu ve Mitolojik betimlemeler, *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*,174-197.
- Türkoğlu, S.(2003).Anlatım ve Deneyimlerde Renklerin Dili. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Dergisi,(8).
- Uçar Tevfik Fikret(2016),*Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Uslu, B.(2017)*Türk Mitolojisi*, Kamer Yayınları, İstanbul.
- Ustaoğlu, E.(2007)Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yayan, G., & Akdoğanlı, E. (2021). Sanat ve Mitoloji Açısından Kadir Şişginoğlu'nun Eserlerinin Çözümlemeleri. *The Journal of Social Sciences*, 5(22).
- Yozgat, S.(2019). *Türk Mitolojisindeki Grafik Sembollerin Grafik Sembollerin Günümüz Logo ve Tasarımlarına Yansımaları: Kuş Figürü Örneği*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

İnternet Kaynakları

- Url.1. <https://www.youtube.com/watch?v=so-2UlvwVsQ>
- Url.2. <https://www.miamantra.com/blog/icerik/hayvan-figurleri-sembolizm>
- Url.3. <https://www.makaleler.com/renkler-ve-anlamlari>
- Url.4.<https://tr.wikipedia.org>
- Url.5. <https://www.arttv.com.tr/sergiler/diger/contemporary-ozel-mehmet-uygun>